

Nem antiszemita!

VISSZHANG - LVI. évfolyam, 31. szám, 2012. augusztus 3.

Bojtár Endre *Antiszemita vagy-e* című, az *ÉS* múlt heti számában (2012/30., júl. 27.) megjelent terjedelmes írásában többek között kijelentette: Gerő Andrásnak igaza van, mivel Romsics Ignác, mint közszereplő, antiszemita. Következtetése szerint Romsics, „mint egyik vezető történészünk, [...] nagymértékben járul hozzá ahhoz, hogy országunk jelene egyre inkább a Horthy-rendszer múltbéli formáit ölti magára.” Mivel próbálja bizonyítani a szerző ezt az abszurd és megalapozatlan vádat? Elsősorban azzal, hogy Romsics nem úgy ábrázolja Horthyt, ahogy azt egy szerinte tisztességes történésznek kéne. Hiszen a „Horthy-rendszer, s benne Horthy megítélése nem lehet vita tárgya, az csak elítélés lehet; [...] ennek az elítélésnek az elmaradása – írja – bizony antiszemitizmus [...]” Bojtár Endre ezen a ponton jócskán félreérti a történészek feladatát és lehetőségeit. A múlt kutatójának ugyanis nem az a dolga, hogy megbélyegezzon, elítéljen (vagy éppen ellenkezőleg: idealizáljon) bizonyos történelmi személyiségeket, egymást követő korszakokat, hanem az, hogy a szakma szabályainak betartásával, maximális tárgyilagosságra törekedve közeledjen kutatása tárgyához. Romsics Ignác szavaival: „nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni kell” a múltat. Nincs igaza Bojtár Endrének abban sem, hogy Horthyról ne lehetne vitatkozni. Ugyan miért ne lehetne? Nem az egymással szembenálló nézetek ütköztetése járulhatna hozzá egy árnyaltabb Horthy-kép kialakulásához? Turbucz Dávid nemrég megjelent Horthy-életrajza jó kiindulópontot jelentene egy ilyen vitához. A vitának azonban csak akkor van értelme, ha konstruktív jellegű, érvek és ellenérvek feszülnek egymásnak, nem pedig alaptalan vádaskodásról szól.

A cikk szerzője azon is felháborodott, hogy egyik írásában Romsics hármas fölére osztályozta az 1919–1939 közötti Magyarországot. „Ez már önmagában is abszurd – állítja Bojtár –, hiszen ebben a két évtizedben benne van Orgovány, benne van az egész Európában első 1920-as *numerus clausus* meg az 1938-as első zsidótörvény (...)”

A történelem – úgy tűnik – bizonyos mértékig ismétli önmagát, hiszen Romsics Ignácot már az előző rendszerben, az 1980-as évek közepén is azzal vádolták meg (igaztalanul), hogy mentegeti a Horthy-rendszert. Az 1985-ben, majd 1986-ban megjelent *Magyarország a XX. században* című kötetben, Pritz Pállal együtt Romsics ugyanis nyíltan és egyértelműen szakított a Horthy-korszak korabeli hivatalos értékelésével, amely szerint az fasiszta volt. A két történész a Horthy-rendszert – lényegében ma is helytállóan – autokrata elemekkel rendelkező korlátozott polgári parlamentarizmusként írta le. Berecz János, az MSZMP Központi Bizottsága agitációs és propaganda osztályának vezetője a *Társadalmi Szemlében* reagált az „eretnek” nézetekre, és élesen bírálta a Horthy-rendszer fasiszta jellegének tagadását. Attól, hogy a fasiszta uralomnak többféle gyakorlata alakult ki – próbált érvelni – a Horthy-rendszer „fasisztoid jellege”, valamint „hol nyíltabb, hol burkoltabb diktatúrája” még tény marad. Horthy reakciós politikája számára „nem adható felmentés, és nem érdemli meg a mentegetést” – szögezte le határozottan.

Az antiszemitizmus vádjá akkor nem hangzott el.